

de Billaar, under hvilke Regjeringen kunde slutte sig til disse Bestræbelser. Det maatte for Regjeringen være af Bigtighed, at en saadan loblig Vang kun blev bragt i Anvendelse, naar man kunde sige, at der derved opnaaedes et Formaal, som Almeenvellet krævede. Det blev ved Forhandlingerne i det andet Thing udtalt, at, efterat vi nu i over 20 Aar havde havt en fri Forsatning, saa stod det som et mørkt Punkt, at Fæstetvang endnu eksisterede. Jeg deler ikke denne Anskuelse; jeg betragter ikke Fæsteforholdet nu som noget mørkt Punkt i den danske Lovgivning; der har tværtimod været et Dieblit, hvor denne Lovgivning netop har været et lyst Punkt i Danmark. Men, som Forholdene nu ere, passer Fæstetvangen ikke mere, og man kan derfor vel have Grund til at søge at hæve den. Hvad der derimod staaer for mig som et mindre lyst Punkt, er, at vi, efter i saa lang Tid at have været i Besiddelse af den store Frihed, som er tilfikkret Folket ved Grundloven, endnu staae med de samme Baand paa Jorden, som vi stode med for mange Aar tilbage i Tiden. Det er dem, vi skulle søge løste. Som jeg tidligere i denne Sag har udtalt, er der to Veie at gaae. Den ene Veie er den, for den tilbagestaaende Deel af Fæstegodsset nu ligefrem at løse Baandet, uden derfor at fordrø nogen Erstatning af de nuværende Eiere af Fæstegaardene. Det vilde jeg anses for at være uretfærdigt; man vilde derved kræve ikke den Ret, men den Udgang, som er givet Fæstebondestanden til at komme i Besiddelse af disse Fæstesteder, og man vilde tillægge Besidderne af de nuværende Fæstegodsset en Fordeel, paa hvilken de ikke have noget retligt Krav. De besidde deres Fæstegaarde med Indskrænkninger, og det væsentlige Indskrænkninger, og naar det kunde lykkes at fjerne disse Indskrænkninger saaledes, at man kunde sætte dem til en Capitalværdi, og man saa tilbød Godseierne at faae Jorden fri imod at betale disse Indskrænkningers Værdi, saa havde man handlet retfærdigt, og man havde handlet hensigtsmæssigt og forstandigt ligeoverfor Udviklingen af Agerbruget i Landet, ligeoverfor den hele Samfundsordning. Man har jo i de Fore-

drag, vi have hørt idag, hovedsagelig bekræftiget sig med selve det foreliggende Lovforslag. Det er kun i en mindre Udstrækning, kun mere hentydningsviis, at man har omfakt Regjeringens Stilling til Sagen. Det forekommer mig, at det maa være Regjeringen af højeste Bigtighed at kjende Rigsdagens Stilling til dens Opfattelse af, hvorledes disse Forhold kunne og bør ordnes, og det vil ikke kunne skee, uden at dette Lovforslag bliver videre fremmet her i Thinget. Der foreligger forskjellige Udtalelser, hvorefter man vel kunde være enig i Formaalet, men ikke i Midlerne, hvorved dette Formaal søges naaet, og af den første Taler her idag (Rosenørn-Teilmann) er det blevet ytret, at selv om dette Formaal blev udtalt overensstemmende med Regjeringens Udtalelse, kunde han ikke antage, at Grundlovens Bydende vilde være tilfredsstillet ved Lovforslaget. Der er fra enkelte andre Sider kommet Udtalelser i lignende Retning, men der foreligger ikke nogen bestemt Udtalelse fra det høie Thing om, hvorledes det opfatter Regjeringens Stilling til Sagen, om Regjeringens Stilling til Løsningen af dette Forhold bliver betragtet paa samme Maade som selve Lovforslaget, eller om man betragter den paa en heelt anden Maade. Kundskab derom kan Regjeringen først faae, naar Sagen har været Gjenstand for en nøagtig Overveielse og Prøvelse. Der er desuden et andet Hensyn, der taler for at undergive Forslaget en nærmere Prøvelse og Behandling her i Thinget, og som ogsaa blev stærkt fremhævet af den sidste ærede Taler. Det er, at man ikke kan betragte Folkethingets Afstemning som en endelig Afstemning. Lovforslaget foreligger her til Behandling, og det kan jo alene betragtes saaledes, som jeg betragtede det ved den tredje Behandling i Folkethinget, nemlig som en Tilfjendegivelse af, hvad Folkethinget for Dieblitket vil; men det er jo muligt, at Sagen paa sin videre Gang kan komme tilbage til dette Thing, kan blive Gjenstand for nyere Overveielse og Drøftelse der i en heelt anden Skikkelse end den, hvori den nu foreligger, og skulde den fortsatte Bearbejden af Lovforslaget ikke føre til et Lovforslag, som blev vedtaget af begge Rigsdagens Afdelinger, og som der-